

ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน Student Support System

นัฏพันธ์ ดิศเจริญ

โรงเรียนวัดมาบข่า

Nuttapun Discharoen

Watmapkha School

E-mail: nuttapun1324@gmail.com

บทคัดย่อ

ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นระบบที่จัดขึ้น เพื่อการพัฒนาให้นักเรียนให้นักเรียนเป็นบุคคลที่มีคุณภาพทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ ความสามารถ มีคุณธรรม จริยธรรม และมีวิถีชีวิตที่เป็นสุขตามที่สังคมมุ่งหวังไว้ โดยผ่านกระบวนการทางการศึกษานั้น นอกจากจะดำเนินการด้วยการส่งเสริมสนับสนุนนักเรียนแล้วการป้องกันและการช่วยเหลือแก้ปัญหาต่าง ๆ ส่งผลกระทบต่อผู้คนในเชิงบวกแล้วในเชิงลบก็มีปรากฏเช่นกัน เป็นต้นว่า ปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาการระบาดของสารเสพติด ปัญหาการแข่งขันในรูปแบบต่าง ๆ ปัญหาครอบครัว ซึ่งก่อให้เกิดความทุกข์ ความวิตกกังวล ความเครียด มีการปรับตัวที่ไม่เหมาะสมหรืออื่น ๆ ที่เป็นผลเสียต่อสุขภาพจิตและสุขภาพกายของทุกคนที่เกี่ยวข้อง ดังนั้น ภาพความสำเร็จที่เกิดจากการพัฒนาให้นักเรียนให้เป็นไปตามที่มุ่งหวัง โดยการดำเนินงานด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากครูทุกคนโดยต้องมีกระบวนการทำงานที่เป็นระบบ มีหลักฐานการปฏิบัติงานที่มีเทคนิควิธีการหรือการใช้เครื่องมือต่าง ๆ ในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยเฉพาะนักเรียนกลุ่มเสี่ยง ที่ต้องใช้ความร่วมมือจากทุกฝ่ายทั้งทางตรงและทางอ้อม ไม่ว่าจะเป็นครู นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และสังคม อันจะสร้างสังคมที่ดี น่ายุ่ปลุกฝังเยาวชนของชาติให้เป็นคนดีของสังคมที่ยั่งยืน

กระบวนการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน กระบวนการ (7S) IT Model ประกอบด้วย

1. การวางแผนการดำเนินงาน (S1)
2. การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล (S2)
3. การคัดกรองนักเรียน (S3)
4. การส่งเสริมนักเรียน (S4)
5. การป้องกันและแก้ไขปัญหา (S5)
6. การส่งต่อ (S6)
7. การสรุปผล (S7)

การบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ประกอบด้วย 1. การวางแผน เป็นการวางระบบซึ่งเป็นองค์ประกอบแรกที่สำคัญที่สุด 2. การดำเนินงาน เป็นการปฏิบัติร่วมกันของทุกคนโดยใช้กระบวนการ 3. การตรวจสอบประเมินผล เป็นการประเมินตนเอง ร่วมกันประเมิน 4. การปรับปรุงพัฒนา เป็นการนำผลการประเมินมาแก้ไขพัฒนา

* วันที่รับบทความ: 19 กุมภาพันธ์ 2565; วันแก้ไขบทความ 6 มีนาคม 2565; วันที่ตอบรับบทความ: 12 มีนาคม 2565

Received: February 19, 2022; Revised: March 6, 2022; Accepted: March 12, 2022

คำสำคัญ: ระบบดูแล; ช่วยเหลือนักเรียน

Abstracts

Student support system aimed for student development enhancing the quality in body, mind, intelligence, knowledge, capability, also moral and ethical, and promoting happiness in life as expected by society through educational process. Besides promoting student support, prevention and problem solving to make positive impact, negative effects are present such as economic problem, widespread drug substance, various competition, family problem. These can cause suffering, anxiety, stress, inappropriate adjustment and affect mental and physical wellbeing of all stakeholders. Therefore the success in achieving targeted student development through operation in student care requires cooperation from every teachers. Systematic work process are needed, it included performance result with some technique or tool for student support, especially for students in vulnerable group, direct and indirect cooperation is needed from teachers, students, parents, community, and society. This can lead to a good society for living, and the youth are great for sustainable society.

The 7S IT Model process for student support system consists of 1. Process planning (S1) Schedule Innovation Technology 2. Familiarizing with students (S2) Survey Innovation Technology 3. Student screening (S3) Section Innovation Technology 4. Student support (S4) Support Innovation Technology 5. Preventing and solving problem (S5) Save Innovation Technology 6. Referring (S6) Send Innovation Technology 7. Summarizing (S7) Summary Innovation Technology.

The management of student support system consists of 1. Plan is the most important beginning step for the system 2. Do is the collective action from every stakeholders in the process 3. Check is the self-evaluation and mutual evaluation 4. Act is the improvement from the evaluation result for development.

Keyword: Support System; Student Support

บทนำ

การพัฒนานักเรียนให้นักเรียนเป็นบุคคลที่มีคุณภาพทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ ความสามารถ มีคุณธรรม จริยธรรม และมีวิถีชีวิตที่เป็นสุขตามที่สังคมมุ่งหวังไว้ โดยผ่านกระบวนการทางการศึกษานั้น นอกจากจะดำเนินการด้วยการส่งเสริมสนับสนุนนักเรียนแล้วการป้องกันและการช่วยเหลือแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับนักเรียนก็เป็นสิ่งสำคัญประการหนึ่ง เนื่องจากสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก ทั้งด้านการสื่อสาร เทคโนโลยีต่าง ๆ ซึ่งนอกจากส่งผลกระทบต่อผู้คนในเชิงบวกแล้วในเชิงลบก็มีปรากฏเช่นกัน เป็นต้นว่า ปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาการระบาดของสารเสพติด ปัญหาการแข่งขันในรูปแบบต่าง ๆ ปัญหาครอบครัว ซึ่งก่อให้เกิดความทุกข์ ความวิตกกังวล ความเครียด มีการปรับตัวที่ไม่เหมาะสมหรืออื่น ๆ ที่เป็นผลเสียต่อสุขภาพจิตและสุขภาพกายของทุกคนที่เกี่ยวข้อง ดังนั้น ภาพความสำเร็จที่เกิดจากการพัฒนานักเรียนให้เป็นไปตามที่มุ่งหวังนั้น จึงต้องอาศัยความมือจากผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย โดยเฉพาะครูทุกคนในโรงเรียน ซึ่งมีครูที่ปรึกษาเป็นหลักสำคัญในการดำเนินการต่าง ๆ เพื่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างใกล้ชิด ด้วยความรักและความเมตตาที่มีต่อศิษย์ และภาคภูมิใจในบทบาทที่มีส่วนสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเยาวชนให้เติบโต งดงาม เป็นบุคคลที่มีคุณค่าของสังคมต่อไป แต่สภาพปัจจุบันการดูแลช่วยเหลือ

นักเรียนทำได้ค่อนข้างยากและมีความสลับซับซ้อนมากขึ้น เนื่องจากความหลากหลายในแต่ละปัญหาที่เกิดขึ้น การดำเนินงานด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากครูทุกคนโดยต้องมีกระบวนการทำงานที่เป็นระบบ มีหลักฐานการปฏิบัติงานที่มีเทคนิควิธีการหรือการใช้เครื่องมือต่าง ๆ ในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยเฉพาะนักเรียนกลุ่มเสี่ยง หากครูทุกคนร่วมกันทำงานเป็นทีมอย่างมีระบบเช่นนี้แล้ว ความสำเร็จของงานย่อมเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วอย่างมีประสิทธิภาพ และส่งผลดีกับทุกฝ่ายทั้งทางตรงและทางอ้อม ไม่ว่าจะเป็นครู นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และสังคม (กรมสุขภาพจิต สำนักพัฒนาสุขภาพจิต 2546 : 54)

ประโยชน์ของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน (กรมสุขภาพจิต, 2551 : 76) ได้กล่าวไว้ดังนี้ (1) นักเรียนได้รับการดูแลช่วยเหลืออย่างทั่วถึงและตรงตามสภาพปัญหา (2) สัมพันธภาพระหว่างครูนักเรียนเป็นไปด้วยดี และอบอุ่น (3) นักเรียนรู้จักตนเองและควบคุมตนเองได้ (4) นักเรียนเรียนรู้อย่างมีความสุข และ (5) นักเรียนมีการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2546 : 46) ได้กล่าวไว้ ดังนี้ (1) นักเรียนได้รับการดูแลและพัฒนาสุขภาพกายสุขภาพจิต และสภาพแวดล้อมทางสังคมอย่างทั่วถึง ได้รับป้องกันแก้ไขปัญหาด้านการเรียนรู้และความสามารถพิเศษ ได้รู้จักตนเอง สามารถปรับตัวมีทักษะทางสังคมและอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข มีทักษะชีวิตและมีสัมพันธภาพที่ดีกับเพื่อน ครู และผู้ปกครอง (2) ผู้ปกครอง ชุมชนตระหนักในการมีส่วนร่วมร่วมกับโรงเรียน เข้าใจถึงวิธีการอบรมสั่งสอนบุตรหลาน เป็นตัวอย่างที่ดีแก่บุตรหลานและบุคคลในชุมชน มีสัมพันธภาพที่ดีกับบุตรหลานเป็นครอบครัวที่เข้มแข็ง (3) ครูตระหนักและเห็นความสำคัญในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีเจตคติที่ดีต่อผู้เรียน มีผลงานสอดคล้องกับมาตรฐานการประเมินคุณภาพการศึกษา มีความรักและศรัทธาในวิชาชีพครู (4) ผู้บริหารรู้ศักยภาพของครูในการขับเคลื่อนให้เกิดการปฏิรูปการเรียนรู้ ได้ข้อมูลพื้นฐานของนักเรียน ใช้ในการกำหนดแนวทางในการพัฒนานักเรียน หลักสูตรและคุณภาพการจัดการศึกษามีรูปแบบกระบวนการพัฒนาและการพัฒนาเชิงระบบภายใต้การมีส่วนร่วม (5) โรงเรียนมีผลการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษา ได้รับการยอมรับการสนับสนุนและความร่วมมือจากชุมชน และองค์กรที่เกี่ยวข้องมีการพัฒนาสังคมแห่งการเรียนรู้และเอื้ออาทร (6) หน่วยงานต้นสังกัดพัฒนานวัตกรรมในการพัฒนานักเรียน พัฒนาองค์ความรู้เกี่ยวกับการทำงาน การนิเทศติดตามผล ประเมินผลและการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีระบบข้อมูลสารสนเทศทั้งข้อมูล ระดับบุคคลและระดับโรงเรียนเพื่อพัฒนางานต่อไป (7) ประเทศชาติมีประชากรที่มีคุณภาพดีมีปัญญาและมีความสุข มีการเชื่อมโยงข้อมูลของเยาวชนทุกระดับ ลดปัญหาที่ส่งผลต่อเด็กและเยาวชน ลดค่าใช้จ่ายของหน่วยงานต่าง ๆ ประชาชนมีคุณภาพเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ

ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนจึงต้องอาศัยความรักและความเมตตาที่มีต่อศิษย์ และภาคภูมิใจในบทบาทที่มีส่วนสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเยาวชนให้เติบโต งอกงาม เป็นบุคคลที่มีคุณค่าของสังคม อันจะเป็นการป้องกันปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาการระบาดของสารเสพติด ปัญหาการแข่งขันในรูปแบบต่าง ๆ

ปัญหาครอบครัว ซึ่งก่อให้เกิดความทุกข์ ความวิตกกังวล ความเครียด มีการปรับตัวที่ไม่เหมาะสมเนื่องจากความหลากหลายในแต่ละปัญหาที่เกิดขึ้น การดำเนินงานด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากครูทุกคนโดยต้องมีกระบวนการทำงานที่เป็นระบบ มีหลักฐานการปฏิบัติงานที่มีเทคนิควิธีการหรือการใช้เครื่องมือต่าง ๆ ในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยเฉพาะนักเรียนกลุ่มเสี่ยง ที่ต้องใช้ความร่วมมือจากทุกฝ่ายทั้งทางตรงและทางอ้อม ไม่ว่าจะเป็นครู นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และสังคม อันจะสร้างสังคมที่ดี นำอยู่ปลูกฝังเยาวชนของชาติให้เป็นคนดีของสังคมที่ยั่งยืน

ความหมายของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

การดำเนินงานด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียนนั้น แต่เดิมเป็นการจัดบริการโดยงานแนะแนวและงานปกครองนักเรียน แต่ในสภาพปัจจุบันปัญหาที่เกิดขึ้นกับนักเรียนมีความยุ่งยากซับซ้อนมากขึ้น เพราะเกิดจากสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ สังคมและเทคโนโลยีต่าง ๆ เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วส่งผลต่อการปรับตัวของนักเรียน ดังนั้นการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยครูแนะแนวและครูฝ่ายปกครองไม่สามารถแก้ปัญหาได้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวได้ โรงเรียนหรือสถานศึกษาจึงจำเป็นต้องพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ให้มีการดำเนินงานอย่างเป็นระบบมากขึ้น การแนะแนวยังหมายถึงกระบวนการช่วยเหลือให้แต่ละบุคคลเข้าใจตนเองและโลกเกี่ยวกับตนเองได้ดี (Good, 1973 : 54) สามารถตัดสินใจในการเลือกเรียนต่อ เลือกประกอบอาชีพ รู้จักปรับตัวและดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้ดีและมีคุณภาพ (ระวีวรรณ ชินะตระกูล, 2539 : 2) การดำเนินงานด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสหัสวรรษใหม่ในภาพรวมควรจะมีทิศทางในการดำเนินงานลักษณะที่มุ่งเน้นให้เด็กเป็นศูนย์กลางของระบบให้เด็กรู้จักตนเอง มีการควบคุมตนเอง ให้รู้จักพึ่งพาตนเองได้ และสามารถที่จะทำงานต่าง ๆ ให้บรรลุผลสำเร็จได้ด้วยตนเอง ทั้งนี้ต้องฝึกฝนเด็กให้มีความรู้ ทักษะ ประสิทธิภาพด้านการวางแผนการเรียนและการดำเนินชีวิตได้อย่างเหมาะสม ส่วนบุคลากรที่ต้องให้การช่วยเหลือและพัฒนาหรือต้องให้คำปรึกษา คือ ครูทุกคนหรือการจัดกลุ่มเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันหากเป็นปัญหาพิเศษที่ต้องการปรึกษาผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านนั้นต้องขอความช่วยเหลือโดยตรง เช่น จิตแพทย์หรือนักจิตวิทยา เพื่อจัดให้มีการบำบัดรักษาที่ถูกต้อง

ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน จัดเป็นกระบวนการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีขั้นตอนเป็นระบบ พร้อมด้วยวิธีการและเครื่องมือ ที่มีระบบการทำงานที่ชัดเจน โดยมีครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงานดังกล่าว และมีการประสานความร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับครูที่เกี่ยวข้อง หรือบุคลากรภายนอกรวมทั้งการสนับสนุนส่งเสริมจากทางโรงเรียน การดูแลช่วยเหลือ การส่งเสริม การป้องกันและการแก้ไขปัญหา โดยมีวิธีการและเครื่องมือสำหรับครูที่ปรึกษาและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้ในการดำเนินงานพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพ มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และมีชีวิตที่ปราศจากสารเสพติดทุกชนิด (กระบวนการที่จะทำให้ผู้เรียนได้รู้จักและเข้าใจตนเอง มีแนวทางในการพัฒนาปรับปรุงตนเอง รวมทั้งให้ครูได้รู้จักผู้เรียนมากขึ้น สามารถส่งเสริมและป้องกันปัญหาของผู้เรียนไม่ว่าจะเป็นกลุ่มปกติและกลุ่มพิเศษ และระบบการดูแลช่วยเหลือ

นักเรียน ว่าเป็นกระบวนการให้ความช่วยเหลือนักเรียน ให้ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ตามอัตภาพของตน เพื่อให้นักเรียนสามารถปรับตัวได้ดี นักเรียนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่พึงประสงค์มากขึ้น นักเรียนรู้จักยอมรับและเข้าใจผู้อื่นมากขึ้นและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

การดูแลช่วยเหลือนักเรียน และระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน คือ การส่งเสริมพัฒนา ป้องกันและแก้ไข ปัญหา เพื่อให้ นักเรียนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีภูมิคุ้มกันทางจิตใจที่เข้มแข็ง คุณภาพชีวิตที่ดี มีทักษะการดำรงชีวิต และรอดพ้นจากวิกฤติทั้งปวง ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นกระบวนการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีขั้นตอนชัดเจน พร้อมทั้งมีวิธีการและเครื่องมือที่มีมาตรฐาน คุณภาพ และมีหลักฐานการทำงานที่ตรวจสอบได้ โดยมีครูประจำชั้น ครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงาน และบุคลากรที่เกี่ยวข้องทั้งในและนอกสถานศึกษา อันได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน ผู้บริหาร และครูทุกคน มีส่วนร่วม (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2547 : 43) กระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีขั้นตอน พร้อมด้วยวิธีการและเครื่องมือการทำงานที่ชัดเจนโดยครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงานดังกล่าว และมีประสานความร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับครูที่เกี่ยวข้อง หรือบุคคลภายนอก รวมทั้งการสนับสนุนส่งเสริมจากทางโรงเรียน การดูแลช่วยเหลือ จึงหมายถึง การส่งเสริม การป้องกัน และการแก้ไขปัญหา โดยมีวิธีการและเครื่องมือสำหรับครูประจำชั้นหรือครูที่ปรึกษาและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้ในการดำเนินงานพัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์และปลอดภัยจากสารเสพติด และระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง กระบวนการดำเนินงานที่มุ่งให้การคุ้มครอง ป้องกัน ดูแล แก้ไข ให้ความช่วยเหลือ และส่งเสริมพัฒนาศักยภาพนักเรียน อย่างมีแบบแผนและมีขั้นตอนที่ชัดเจน โดยครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงานร่วมกับบุคลากรทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน เพื่อให้ นักเรียนเป็นคนเก่ง คนดี มีความสุข มีสมรรถนะ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีทักษะชีวิต มีภูมิคุ้มกันอย่างเหมาะสมเพียงพอต่อการดำรงชีวิตให้อยู่รอดปลอดภัยจากสภาวะวิกฤตต่างๆ ได้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2559 : 4)

จึงสรุปได้ว่าระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนนั้น หมายถึง กระบวนการส่งเสริมป้องกันช่วยเหลือและ แก้ไขปัญหาของนักเรียน อย่างมีระบบและมีประสิทธิภาพ มีการประสานงาน ประสานความร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับครูและผู้เกี่ยวข้อง ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ด้วยวิธีการและเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพ มีขั้นตอนชัดเจน มีคุณภาพ มีคุณภาพ มีมาตรฐานและมีหลักฐานการทำงานสามารถตรวจสอบได้

จุดมุ่งหมายของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

จุดมุ่งหมายของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ว่าเป็นการพัฒนาให้นักเรียนให้เป็นบุคคลมีคุณภาพทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญาความสามารถ รวมทั้งมีคุณธรรม จริยธรรมและมีวิถีชีวิตที่เป็นสุขตามที่สังคมมุ่งหวังโดยผ่านกระบวนการทางการศึกษานั้น นอกจากจำดำเนินการด้วยการส่งเสริม สนับสนุนนักเรียนแล้ว การป้องกันและช่วยเหลือแก้ไขปัญหาดัง ๆ ที่เกิดขึ้นกับนักเรียนก็เป็นสิ่งสำคัญประการหนึ่งของการพัฒนา เนื่องจากสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างมากทั้งด้านการสื่อสาร เทคโนโลยีต่าง ๆ จะส่งผลกระทบต่อผู้คนในเชิงบวกแล้วในเชิงลบเช่นกัน เช่นปัญหาด้านเศรษฐกิจ ปัญหาการระบาดของสารเสพติด ปัญหาการแข่งขันในหลายรูปแบบ ปัญหาทางครอบครัว ซึ่งก่อให้เกิดทุกข์ ความวิตกกังวล ความเครียด มีการปรับตัวที่ไม่เหมาะสม หรืออื่น ๆ ที่เป็นผลเสียต่อทางสุขภาพจิตและสุขภาพกายของทุกคนที่เกี่ยวข้อง ดังนั้น ภาพความสำเร็จที่เกิดจากการพัฒนาให้นักเรียนให้เป็นไปตามความมุ่งหวังนั้น จึงต้องอาศัยความร่วมมือจากผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายทุกคน โดยเฉพาะอย่างยิ่งบุคลากรและครูทุกคนในโรงเรียน ซึ่งครูที่ปรึกษาเป็นหลักสำคัญในการดำเนินการต่าง ๆ เพื่อเป็นการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างใกล้ชิดด้วยความเมตตาที่มีต่อศิษย์ รวมทั้งภาคภูมิใจใจบทบาทที่มีส่วนสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเยาวชนให้เติบโตเจริญงอกงามเป็นบุคคลที่มีคุณค่าต่อสังคม

จุดมุ่งหมายของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนดังกล่าวนี้แนวทางการพัฒนาให้นักเรียนให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพ ต้องเป็นการดำเนินงานโดยบุคลากรทุกฝ่ายและครูทุกคนในโรงเรียนเป็นผู้เกี่ยวข้อง ในการสนับสนุนนักเรียนช่วยป้องกันและช่วยเหลือแก้ไขปัญหาดังและส่งเสริมพัฒนาการนักเรียนทุกด้านทั้งร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ สังคม รวมทั้งส่งเสริมและแก้ไขพฤติกรรมที่เป็นปัญหาของนักเรียน ช่วยเหลือดูแลนักเรียนให้มองเห็นคุณค่าความสำคัญของตนเอง รู้และปฏิบัติตนได้อย่างชาญฉลาด ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคมต่อไป รวมทั้งมีคุณธรรม จริยธรรมและมีวิถีชีวิตที่เป็นสุขตามที่สังคมมุ่งหวัง โดยผ่านกระบวนการทางการศึกษา ดังนั้นจากจะดำเนินการด้วยการส่งเสริม สนับสนุนนักเรียนแล้ว การป้องกันและการช่วยเหลือแก้ไขปัญหาดัง ๆ ที่เกิดขึ้นกับนักเรียนก็เป็นสิ่งสำคัญประการที่หนึ่งของการพัฒนา

วัตถุประสงค์ของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

การดำเนินงานด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นการบริการที่สำคัญอย่างหนึ่งที่โรงเรียนจะต้องจัดขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการช่วยเหลือ การแก้ไขปัญหาดังของนักเรียน ให้มีความเจริญงอกงามและมีความรับผิดชอบต่อตนเอง โดยการนำวัตถุประสงค์ของหน่วยงานภาครัฐมาสรุปรวมกันไม่ว่าจะเป็น กรมสามัญศึกษา 2544, สำนักคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2547 และ กรมสุขภาพจิต 2546 ได้ให้วัตถุประสงค์ของระบบการดูแลช่วยเหลือเรียน ไว้ดังนี้

1. เพื่อให้การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน ได้ดำเนินการเป็นไปอย่างมีระบบและมีประสิทธิภาพ

2. เพื่อให้โรงเรียน ผู้ปกครอง หน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือชุมชน ได้มีการดำเนินงานร่วมกันโดยผ่านกระบวนการทำงานที่เป็นระบบอย่างชัดเจน พร้อมด้วยเอกสาร หลักฐานการปฏิบัติงาน สามารถตรวจสอบได้ หรือเพื่อรับการประเมินได้

3. เพื่อให้โรงเรียน ผู้ปกครอง และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หรือชุมชน มีการทำงานร่วมกัน โดยผ่านกระบวนการทำงานที่มีระบบ พร้อมด้วยเอกสารหลักฐานการปฏิบัติสามารถตรวจหรือรับการประเมิน

4. เพื่อให้โรงเรียนมีระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยมีกระบวนการ วิธีการและเครื่องมือที่มีคุณภาพ และมีมาตรฐาน สามารถตรวจสอบได้

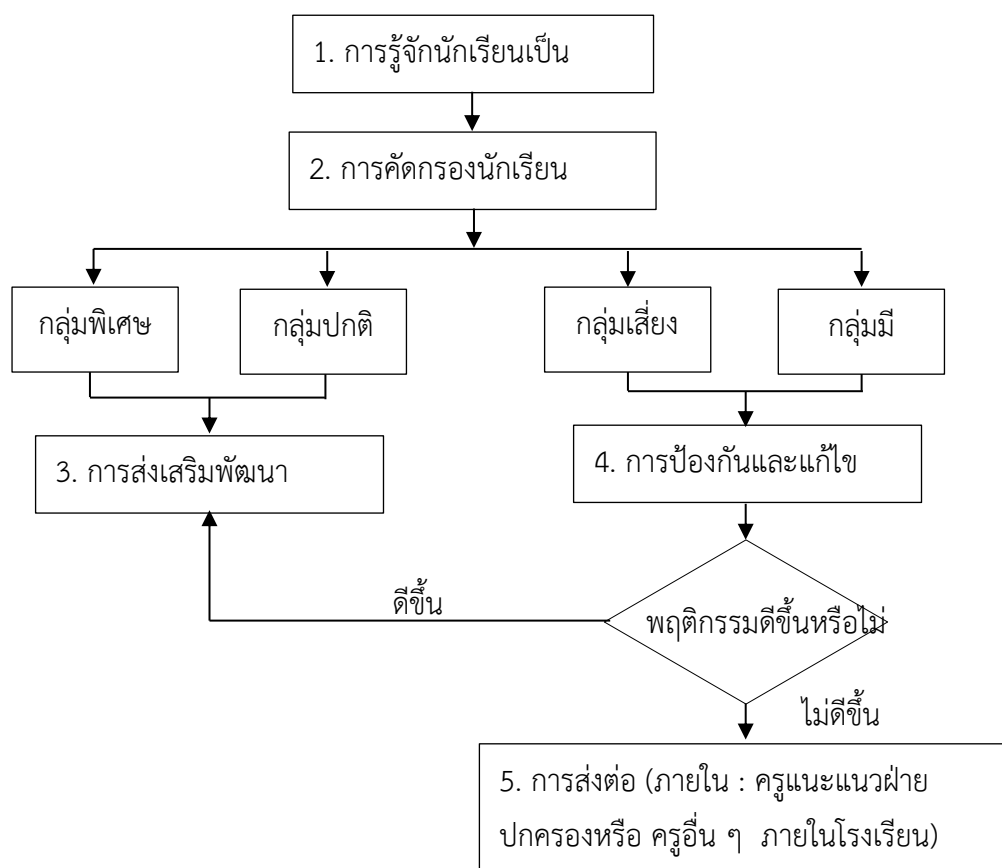
5. เพื่อส่งเสริมให้ครูประจำชั้น ครูที่ปรึกษา บุคลากรในโรงเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน หน่วยงานและองค์กรภายนอกมีส่วนร่วมในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

6. เพื่อให้นักเรียนได้รับการดูแลช่วยเหลือและส่งเสริมพัฒนาเต็มตามศักยภาพ เป็นคนที่สมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา

สรุปได้ว่าระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ นักเรียนทุกคนในสถานศึกษา ได้รับการเอาใจใส่ดูแลช่วยเหลือ แนะนำให้คำปรึกษา และป้องกันแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบมีคุณภาพ จากครูและบุคลากรทุกคนในสถานศึกษา ผู้ปกครอง หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับชุมชนและสังคม

กระบวนการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

กระบวนการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีองค์ประกอบที่สำคัญ 5 ประการ ได้แก่ 1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) การคัดกรองนักเรียน 3) การส่งเสริมนักเรียน 4) การป้องกันและแก้ไขปัญห และ 5) การส่งต่อ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2559 : 4) ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 แสดงกระบวนการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีครูประจำชั้น ครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงาน มีภารกิจหลักที่เป็นหัวใจของการดำเนินงาน 5 กิจกรรม คือ 1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) การคัดกรองนักเรียน 3) การส่งเสริมและพัฒนา 4) การป้องกันช่วยเหลือและแก้ไข และ 5) การส่งต่อ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2559 : 5)

1. การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล นักเรียนแต่ละคนมีพื้นฐานความเป็นมาของชีวิตที่ไม่เหมือนกันหล่อหลอมให้เกิดพฤติกรรมหลากหลายรูปแบบ ทั้งด้านบวกและด้านลบ การรู้ข้อมูลที่จำเป็นเกี่ยวกับตัวนักเรียนจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้ครูมีความเข้าใจนักเรียนมากขึ้น สามารถนำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อการคัดกรองนักเรียน เป็นประโยชน์ในการส่งเสริมพัฒนาป้องกันแก้ไขและช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างถูกต้อง ดังนั้น จึงมี

ความจำเป็นอย่างยิ่งที่ครูจะต้องหาวิธีการรู้จักเด็กนักเรียนของตนให้มากที่สุด ซึ่งครูจะต้องใช้เวลาในการศึกษานักเรียนจากหลาย ๆ สถานการณ์ และต้องศึกษาในทุกๆ ด้านที่เกี่ยวกับตัวเด็ก เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับตัวนักเรียนให้มากที่สุด ซึ่งข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับตัวนักเรียนที่ครูควรรู้ ประกอบด้วย 1) ด้านความสามารถทางการเรียนความสามารถพิเศษ 2) ด้านสุขภาพร่างกาย จิตใจ และพฤติกรรม 3) ด้านครอบครัว เศรษฐกิจ การคุ้มครองสวัสดิภาพ 4) ด้านสารเสพติด 5) ด้านความปลอดภัย 6) พฤติกรรมทางเพศ และ 7) ด้านอื่น ๆ ที่ครูพบเพิ่มเติม ซึ่งมีความสำคัญหรือเกี่ยวข้องกับการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

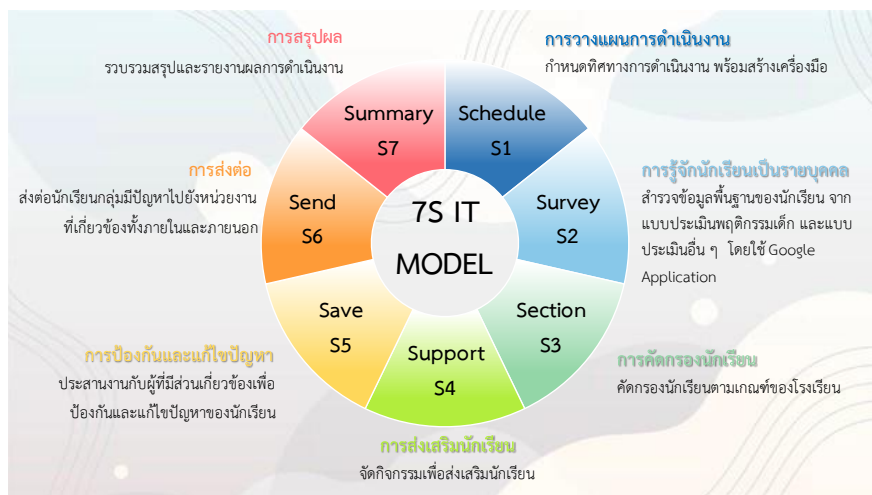
2. การคัดกรองนักเรียน เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดที่ได้จากการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล แล้วนำผลที่ได้มาจำแนกตามเกณฑ์การคัดกรองที่สถานศึกษาได้จัดทำขึ้น จัดกลุ่มเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหา โดยสถานศึกษาควรมีการประชุมครู กำหนดเกณฑ์การคัดกรอง เพื่อจัดกลุ่มนักเรียนร่วมกัน ให้เป็นที่ยอมรับของครูในสถานศึกษา และสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง รวมทั้งมีการกำหนดเกณฑ์ว่า ความรุนแรงหรือความถี่เท่าไรจึงจัดอยู่ในกลุ่มเสี่ยงหรือกลุ่มมีปัญหา เมื่อครูได้จัดกลุ่มแล้วจะต้องสรุปการคัดกรองนักเรียนบันทึกลง ในแบบสรุปเพื่อดำเนินการในส่วนเกี่ยวข้อง

3. การส่งเสริมและพัฒนา เป็นการสนับสนุนให้นักเรียนทุกคนเป็นบุคคลที่มีคุณภาพมีความภาคภูมิใจในตนเอง ซึ่งจะช่วยป้องกันมิให้นักเรียนที่อยู่ในกลุ่มปกติกลายเป็นนักเรียนกลุ่มเสี่ยงหรือกลุ่มมีปัญหา และเป็นการช่วยให้นักเรียนกลุ่มเสี่ยง มีปัญหากลับมามีพฤติกรรมดีขึ้นตามที่สถานศึกษาหรือชุมชนคาดหวัง สามารถปรับปรุงพฤติกรรมให้เป็นพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของสังคมให้ได้ ซึ่งวิธีการส่งเสริมและพัฒนานักเรียนสามารถทำได้หลายวิธีการ แต่วิธีการที่สำคัญที่สถานศึกษาจะต้องดำเนินการมี 2 กิจกรรมหลัก คือ การจัดกิจกรรมโฮมรูม และการจัดประชุมผู้ปกครองนักเรียนเป็นรายชั้นเรียน

4. การป้องกันช่วยเหลือและแก้ไขในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ครูควรให้ความสนใจใส่ใจกับนักเรียนทุกคนเท่าเทียมกัน แต่สำหรับนักเรียนกลุ่มเสี่ยง นั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องให้ความสนใจใส่ใจอย่างใกล้ชิดเป็นพิเศษ และหาวิธีการช่วยเหลือ รวมทั้งการป้องกันและแก้ไขปัญห โดยไม่ปล่อยปละละเลยนักเรียนจนกลายเป็นปัญหาของสังคม การป้องกันและแก้ไขปัญหให้กับนักเรียนมีวิธีการหลัก ดังนี้ 1) การให้การปรึกษาเบื้องต้น 2) การจัดกิจกรรมเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญห และ 3) การติดตามดูแลช่วยเหลือ

5. การส่งต่อ ในการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนตามกระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียนนั้น ในกรณีที่นักเรียนมีอาการต่อการช่วยเหลือ หรือช่วยเหลือแล้วไม่สามารถทำให้พฤติกรรมของเด็กนักเรียนดีขึ้น ควรส่งต่อให้ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านเพื่อแก้ไขปัญหาและในกรณีที่เด็กพิเศษ เด็กอัจฉริยะ เด็กที่มีความต้องการพิเศษ รวมถึงเด็กด้อยโอกาส ควรส่งต่อผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน เพื่อได้รับการส่งเสริมพัฒนาและช่วยเหลืออย่างถูกต้องอย่างรวดเร็ว การส่งต่อ มี 2 ลักษณะ 1) การส่งต่อภายใน เป็นการส่งที่ครูประจำชั้นไปยังครูแนะแนว หรือครูฝ่ายปกครอง ขึ้นอยู่กับสภาพปัญหาและความต้องการของนักเรียน 2) การส่งต่อภายนอก เป็นการส่งต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญ กรณีเกินความสามารถของบุคลากรในสถานศึกษา

หน่วยงานที่ต้องรับผิดชอบในการสร้างเสริมคุณภาพชีวิตผู้เรียน และแก้วิกฤตสังคม จึงนำระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนทั้ง 5 ด้าน คือ 1) ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) ด้านการคัดกรองนักเรียน 3) ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน 4) ด้านการป้องกันและการแก้ไขปัญหา นักเรียน และ 5) ด้านการส่งต่อนักเรียน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2559 : 14) มาประยุกต์ใช้และพัฒนาให้เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนโดยได้นำ กระบวนการ PDCA มาเพิ่มเติมให้กับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในส่วนของการวางแผน (P) และการสรุปผลปรับปรุงพัฒนา(A) นอกจากนี้ยังได้นำ Innovation Technology (IT) มาประยุกต์ใช้กระบวนการดำเนินงานเพื่อลดความเสี่ยงและป้องกันไม่ให้เกิดผลกระทบต่อนักเรียน ครู ผู้ปกครอง จนกลายเป็นระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนวัดมาบข่าที่มีกระบวนการ 7 ด้าน ที่เรียกว่า กระบวนการ (7S) IT Model ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 กระบวนการ (7S) IT Model

ที่มา: แบบรายงานการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนวัดมาบข่า,
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2561 : 14

กระบวนการ (7S) IT Model วิธีการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในรูปแบบ 7S Model โดยมีรายละเอียดในการดำเนินงาน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การวางแผนการดำเนินงาน (S1) Schedule Innovation Technology โรงเรียนได้ดำเนินการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาและแผนปฏิบัติการประจำปี แต่งตั้งคณะกรรมการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ประชุมวางแผนกำหนดทิศทางการดำเนินงาน และมีการสร้างเครื่องมือเพื่อนำไปใช้ในการดำเนินงาน ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือโรคโควิด 19 (Coronavirus Disease 2019 (COVID-19) มีการทำงานกันแบบ Work from Home หรือ Remote

Working กันมากขึ้น จึงดำเนินงานประชุมวางแผนออนไลน์ผ่านแอปพลิเคชัน Google Meet เพื่อการป้องกันตนเองจากโรคระบาด COVID-19 และใช้ Google Form ในการสร้างแบบสอบถามออนไลน์ ใช้สำหรับรวบรวมข้อมูลได้อย่างรวดเร็วโดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย เช่น การทำแบบฟอร์มสำรวจความคิดเห็น การสำรวจความพึงพอใจ การลงทะเบียน เป็นต้น

ขั้นตอนที่ 2 การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล (S2) Survey Innovation Technology ทีมทำดำเนินการออกเยี่ยมบ้านนักเรียนเพื่อทำความรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลโดยการเยี่ยมบ้านแบบออนไลน์ และใช้เครื่องมือที่สร้างจาก Google Forms ในการคัดกรองนักเรียน

ขั้นตอนที่ 3 การคัดกรองนักเรียน (S3) Section Innovation Technology ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อคัดกรองนักเรียนออกเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มพิเศษ กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหา ตามเกณฑ์ที่โรงเรียนกำหนดไว้โดยใช้เครื่องมือที่สร้างจาก Google Forms

ขั้นตอนที่ 4 การส่งเสริมนักเรียน (S4) Support Innovation Technology มีการจัดโครงการและกิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะความสามารถของนักเรียนแต่ละกลุ่มอย่างเหมาะสมตามศักยภาพของผู้เรียน โดยสอดแทรกไปในกิจกรรมผ่านการเรียนรู้การสอนแบบออนไลน์ กลุ่มไลน์ (LINE Group) และกลุ่มเฟสบุ๊ค (Facebook Group) ของนักเรียน ผู้ปกครอง ครูประจำชั้น ครูประจำวิชา

ขั้นตอนที่ 5 การป้องกันและแก้ไขปัญหา (S5) Save Innovation Technology มีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือทั้งภายในและภายนอกเพื่อช่วยกันสอดส่องดูแลช่วยเหลือนักเรียน เช่น ผู้ปกครอง ชุมชน หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชนและหน่วยงานอื่น ๆ โดยใช้การประชุมออนไลน์ การสร้างกลุ่มไลน์ (LINE Group) และกลุ่มเฟสบุ๊ค (Facebook Group) เพื่อติดต่อสื่อสารกัน เพื่อการป้องกันตนเองจากโรคระบาด COVID-19

ขั้นตอนที่ 6 การส่งต่อ (S6) Send Innovation Technology มีกระบวนการส่งต่อภายในโดยครูประจำชั้นไปยังหัวหน้าสายชั้นและทีมประสานงานตามลำดับ โรงเรียนทำการส่งต่อภายนอกไปยังภาคีเครือข่ายในกรณีที่ไม่สามารถแก้ปัญหาได้ เช่น สถานพยาบาล สถานีตำรวจ บ้านพักเด็ก และหน่วยงานอื่นๆ เป็นต้น โดยใช้การประชุมออนไลน์ การสร้างกลุ่มไลน์ (LINE Group) และกลุ่มเฟสบุ๊ค (Facebook Group) เพื่อติดต่อสื่อสารกัน เพื่อการป้องกันตนเองจากโรคระบาด COVID-19

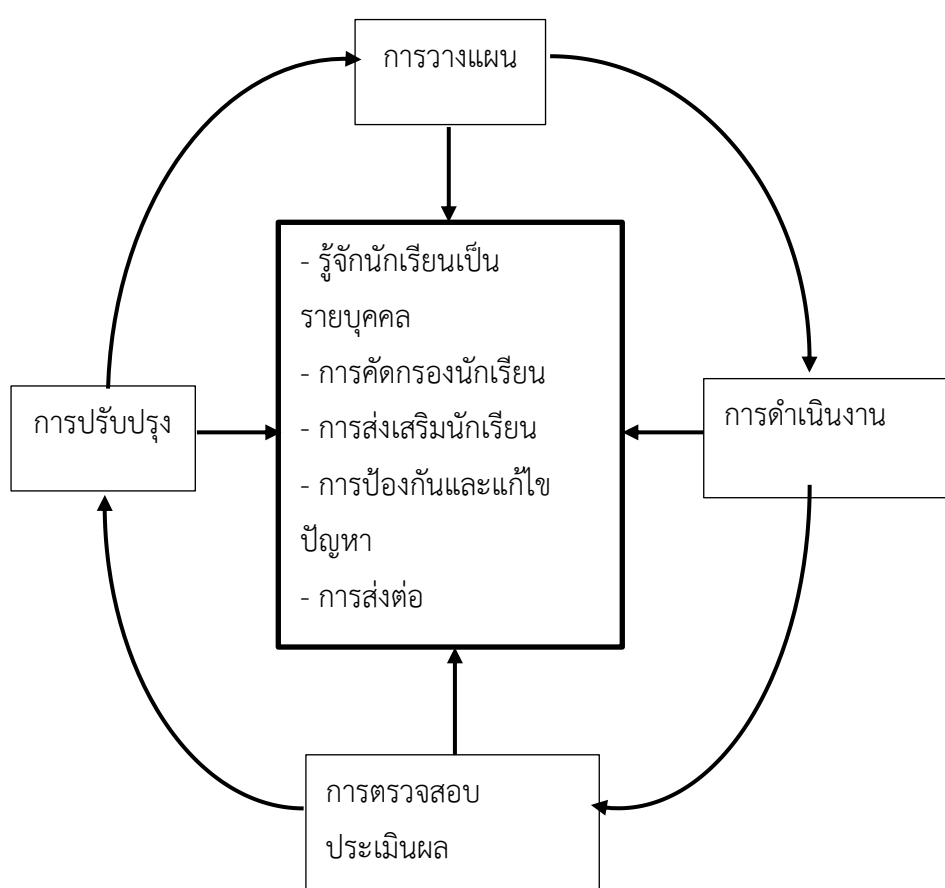
ขั้นตอนที่ 7 การสรุปผล (S7) Summary Innovation Technology เมื่อสิ้นปีการศึกษา มีการนำผลการดำเนินงานมารวบรวม สรุปผลเป็นภาพรวมของโรงเรียน มีการถอดบทเรียน นำผลที่ได้มาวิเคราะห์ปัญหาและหาแนวทางแก้ไขเพื่อดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในปีถัดไป โดยใช้การประชุมออนไลน์ เพื่อการป้องกันตนเองจากโรคระบาด COVID-19

งานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นสิ่งสำคัญที่จะต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องให้เป็นระบบ โรงเรียนในฐานะที่เป็นหน่วยงานที่ต้องรับผิดชอบในการสร้างเสริมคุณภาพชีวิตผู้เรียน และแก้วิกฤติสังคม จึงนำระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนทั้ง 5 ด้าน มาประยุกต์ใช้และพัฒนาให้เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนโดยได้นำ

กระบวนการ PDCA มาเพิ่มเติมให้กับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในส่วนของการวางแผน (P) และการสรุปผลปรับปรุงพัฒนา(A) และนอกจากนี้ยังได้นำ Innovation Technology (IT) มาประยุกต์ใช้กระบวนการดำเนินงานเพื่อลดความเสี่ยงและป้องกันไม่ให้เกิดผลกระทบต่อนักเรียน ครู ผู้ปกครอง

การบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สามารถบริหารจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้วงจรเดมมิง (PDCA) เป็นการบริหารเชิงระบบ ประกอบด้วย 1) การวางแผน (Plan) 2) การดำเนินงาน (Do) 3) การตรวจสอบประเมินผล (Check) 4) การปรับปรุงพัฒนา (Act) ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 3 แสดงกระบวนการการบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2546 : 125)

1. การวางแผน (Plan) เป็นการวางระบบซึ่งเป็นองค์ประกอบแรกที่สำคัญที่สุด จะต้องกำหนดขั้นตอนการทำงานที่เป็นกระบวนการ แต่ละขั้นตอนมีวิธีการปฏิบัติเป็นมาตรฐานและมีการบันทึกการทำงานที่เป็นปัจจุบัน ข้อมูลจากการบันทึกนี้จะนำไปสู่การตรวจสอบประเมินตนเองและให้ผู้อื่นตรวจสอบได้และเป็นสารสนเทศที่จะสะท้อนให้เห็นคุณภาพตามมาตรฐานและตัวชี้วัดของระบบย่อยส่งผลถึงคุณภาพรวมของสถานศึกษาทั้งระบบ

2. การดำเนินงาน (Do) เป็นการปฏิบัติร่วมกันของทุกคนโดยใช้กระบวนการ วิธีการและการบันทึกบุคคลภายในองค์กรที่รับผิดชอบระบบย่อยต่าง ๆ จะต้องปฏิบัติและบันทึกอย่างต่อเนื่องและปัจจุบัน

3. การตรวจสอบประเมินผล (Check) เป็นการประเมินตนเอง ร่วมกันประเมิน หรือผลัดเปลี่ยนภายในระหว่างบุคคล ระหว่างทีมย่อยในสถานศึกษา

4. การปรับปรุงพัฒนา (Act) เป็นการนำผลการประเมินมาแก้ไขพัฒนา ซึ่งอาจจะแก้ไขพัฒนาในส่วนที่เป็นกระบวนการ วิธีการ ปัจจัยหรือการบันทึกให้ดีขึ้น จนระบบคุณภาพหรือวงจรคุณภาพเป็นวัฒนธรรมการทำงานขององค์กรอย่างยั่งยืน

สรุป

ความเป็นของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนการพัฒนาให้นักเรียนให้เป็นบุคคลมีคุณภาพทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญาความสามารถ รวมทั้งมีคุณธรรม จริยธรรมและมีวิถีชีวิตที่เป็นสุขตามที่สังคมมุ่งหวัง โดยผ่านกระบวนการทางการศึกษานั้น นอกจากจำดำเนินการด้วยการส่งเสริม สนับสนุนนักเรียนแล้ว การป้องกันและช่วยเหลือแก้ไขปัญหาดังกล่าวที่เกิดขึ้นกับนักเรียนก็เป็นสิ่งสำคัญประการหนึ่งของการพัฒนา เนื่องจากสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างมากทั้งด้านการสื่อสาร เทคโนโลยีต่าง ๆ จะส่งผลกระทบต่อผู้คนในเชิงบวกแล้วในเชิงลบเช่นกัน เช่นปัญหาด้านเศรษฐกิจ ปัญหาการระบาดของสารเสพติด ปัญหาการแข่งขันในหลายรูปแบบ ปัญหาทางครอบครัว ซึ่งก่อให้เกิดทุกข์ ความวิตกกังวล ความเครียด มีการปรับตัวที่ไม่เหมาะสมหรืออื่น ๆ ที่เป็นผลเสียต่อทางสุขภาพจิตและสุขภาพกายของทุกคนที่เกี่ยวข้อง ซึ่งการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีครูประจำชั้น ครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงาน มีภารกิจหลักที่เป็นหัวใจของการดำเนินงาน กระบวนการ (7S) IT Model คือ 1) การวางแผนการดำเนินงาน 2) การจักนักเรียนเป็นรายบุคคล 3) การคัดกรองนักเรียน 4) การส่งเสริมและพัฒนา 5) การป้องกันช่วยเหลือและแก้ไข 6) การส่งต่อ และ 7) การสรุปผล กระบวนการส่งเสริมป้องกันช่วยเหลือและแก้ไขปัญหานักเรียน อย่างมีระบบและมีประสิทธิภาพ มีการประสานงาน ประสานความร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับครูและผู้เกี่ยวข้อง ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ด้วยวิธีการและเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพ มีขั้นตอนชัดเจน มีคุณภาพ มีคุณภาพ มีมาตรฐานและมีหลักฐานการดำเนินงานสามารถตรวจสอบได้ และยังคงอาศัยการบริหารจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้วงจรเดมมิง (PDCA) เป็นการบริหารเชิงระบบ ประกอบด้วย 1) การวางแผน

(Plan) 2) การดำเนินงาน (Do) 3) การตรวจสอบประเมินผล (Check) 4) การปรับปรุงพัฒนา (Act) อันจะส่งผลให้กระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียนสัมฤทธิ์ยังประโยชน์สูงสุด ดังภาพที่ 3

ภาพที่ 4 แสดงกระบวนการการบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้วยกระบวนการ (7S) IT Model

ที่มา: แบบรายงานการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนวัดมาบข้า,
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2561 : 14

ความสำเร็จที่เกิดจากระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน การพัฒนานักเรียนให้เป็นไปตามที่มุ่งหวัง โดยการดำเนินงานด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากครูทุกคนโดยต้องมีกระบวนการทำงานที่เป็นระบบ มีหลักฐานการปฏิบัติงานที่มีเทคนิควิธีการหรือการใช้เครื่องมือต่าง ๆ ในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยเฉพาะนักเรียนกลุ่มเสี่ยง ที่ต้องใช้ความร่วมมือจากทุกฝ่ายทั้งทางตรงและทางอ้อม ไม่ว่าจะเป็นครู นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และสังคม อันจะสร้างสังคมที่ดี น่ายุ่ปลูกฝังเยาวชนของชาติให้เป็นคนดีของสังคมที่ยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

- กรมสุขภาพจิต สำนักพัฒนาสุขภาพจิต. (2546). *คู่มือการบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ช่วงชั้น 3-4*. กรุงเทพมหานคร. กิจการโรงพิมพ์ องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.
- กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข. (2551). *คู่มือครูระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ช่วงชั้นที่ 1 – ช่วงชั้นที่ 2 (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6)*. กรุงเทพมหานคร: กรมสุขภาพจิต.
- ระวีวรรณ ชินะตระกูล. (2539). *หลักการแนะแนว*. กรุงเทพมหานคร. ภาพพิมพ์.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2546). *การบริหารจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและแก้วิกฤตสังคม*. กรุงเทพมหานคร. ขวนทิพย์.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2559). *การพัฒนากระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียน*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ สหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2561). *แบบรายงานการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนวัดมาบข่า*. โรงเรียนวัดมาบข่า. 4-7
- Good, Carter V. (1973). *Dictionary of education*. New York. McGraw-Hill Book Co.